

Tekniska nämnden

Charlotta Lif-Sjöcrona
Ekonom
charlotta.lif-sjocrona@ekero.se

Tomas Öhman
Avfallsstrateg
tomas.ohman@ekero.se

Tekniska nämndens verksamhetsberättelse 2021, Särredovisning Avfall

Dnr TN22/2

Året i korthet

- **Årets resultat**

Avfallsverksamheten redovisar ett nollresultat. Årets överskott med 8,6 mnkr balanseras i ny räkning och regleras genom avfallstaxan över en treårsperiod. Överskottet är främst en följd av höjda avgifter.

- **Måluppfyllelse**

Avfallsverksamheten arbetar med utgångspunkt från Ekerö kommuns renhållningsordning, d.v.s avfallsplan och avfallsföreskrifter. Målen beskrivs i den av kommunfullmäktige antagna Avfallsplanen KS14/314, som sträcker sig mellan 2016 och 2023.

Inga politiska mål riktas specifikt mot avfallsverksamheten under mandatperioden 2019 t o m 2022. En statusgenomgång av måluppfyllelse kommer presenteras för Tekniska nämnden i början av 2022.

- **Prioriterade uppdrag och satsningar under 2021**

Nya avtal tecknas under året för sortering och förbränning av mat- och restavfall och hämtning av det "nya kommunala avfallet", returpapper. Kostnadseffektiva avtal med Roslagsvatten för behandling av slam och kundtjänst tas fram.

Avfallstaxan lämnades i stort sett oförändrad, avfallsföreskrifterna uppdaterades med det nya begreppet kommunalt avfall.

- **Resultat av årets internkontroll**

Innehåller fyra kontrollområden 2021. Kontrollområdet Besiktning och kontroller visar på fortsatt behov av uppföljning då vägar med komplicerade kärll- eller slamhämtning kvarstår. Inom kontrollområdet delegationsordningen visar på behov av tydligare rutin för hur kärllanvisning.

2. Verksamhetsuppföljning

Uppföljning av entreprenaderna har under året utförts genom egenkontroller och regelbundna driftsmöten mellan entreprenörerna och kommunen. Kommunens ansvar har bland annat omfattat planering, upphandling och uppföljning av entreprenaderna. Kundtjänst och fakturering hanteras av det kommunala bolaget Roslagsvatten AB.

Under året har kommunfullmäktige beslutat om avfallstaxa för verksamhetsår 2022. Den nya taxan innebär inga större taxeförändringar jämfört med 2021.

Nytt avtal för behandling av mat- och restavfallsbehandling tecknas. Samarbete kommer när det är fullt infört innebära att den årliga kostnaden för optisk sortering sjunker med ca 2 mnkr/år. Andra fördelar är att även plast- och metallfraktionen automatiskt kommer att sorteras ut ur restavfallet.

Avtal tecknas även med entreprenör för insamling av returpapper. Det beror på att producentansvaret för returpapper upphävdes enligt regeringsbeslut och ingår numera i det kommunala ansvaret istället. Det utökade ansvaret bedöms inte medföra några ekonomiska effekter på avfallsverksamheten då entreprenörens ersättning är att själv få sälja det insamlade returpappret.

Under 2021 övergick avfallsverksamheten till veckokörlistor för alla enskilda avlopp. Förändringen medför en avgörande förbättring i slamtömningsentreprenaden i form av en över året jämnare och mer planerade slamtömning.

En utredning har pågått/pågår gällande möjlighet till direktbetalning på Skå återvinningscentral för företag.

Prioriterade uppdrag och väsentliga händelser under året

Avfallsverksamheten arbetar med utgångspunkt från kommunens renhållningsordning (avfallsplan och avfallsföreskrifter). Övergripande mål beskrivs i den av KF antagna Avfallsplanen KS14/314, som sträcker sig från 2016 till 2023. I avfallsplanen finns mål inom kategorierna *God service, Förebygga och återanvända, Avfall är en resurs, samt Minimerad påverkan på hälsa och miljö*.

För att uppnå målen arbetar kommunens avfallsverksamhet utifrån uppsatta åtgärdsplaner. Ca 80% av åtgärderna i planen har genomförts, däribland införandet av miljöstyrande taxa och matavfallsinsamling via gröna påsen. En fullständig rapport över samtliga mål och indikatorer i avfallsplanen kommer att presenteras under våren 2022.

Inga andra politiska mål är riktade mot avfallsverksamheten under mandatperioden 2019 t o m 2022

Verksamheten maa Coronapandemin

Mängden avlämnat avfall på Skå ÅVC fortsätter på en relativt hög nivå även under 2021. Förklaringen till de ökade grovavfallsvolymerna bedöms bero på att medborgarna i större utsträckning än innan pandemin väljer att utföra ny- om och tillbyggnader på sina fastigheter. Jämfört med 2017 har grovavfallsvolymen ökat med 28 kg per invånare.

Med det nya slamtömnings-schemat där schemalagda planerbara tömningar är standard och där alla extrabeställningar av tömningar som ska utföras inom några dagar beläggs med en extra avgift, var tanken att det totala antalet sådana extrabeställningar skulle minska, men så blev det inte 2021. Det kan bero på att invånare har vistats hemma mer under 2021 än hushållen planerat.

Med nuvarande miljöstyrning mot mindre sopkärl och därigenom bättre källsortering var bedömningen att restavfallsmängderna skulle fortsätta att minska under 2020 och 2021. Kvoten restavfall per invånare är oförändrad trots miljöstyrning. Hem-arbete under pandemin bedöms vara en orsak.

Internkontroll

Avfallsverksamhetens internkontrollplan innehåller fyra kontrollområden.

- LOU (lagen om offentlig upphandling)
- Delegationsordningen
- Leveranskontroll och fakturagranskning
- Besiktningar och kontroller

Avfallsverksamheten uppvisar en fortsatt hög *avtalstrohet*. Andel upphandlade inköp omfattar 99% av de totala inköpen.

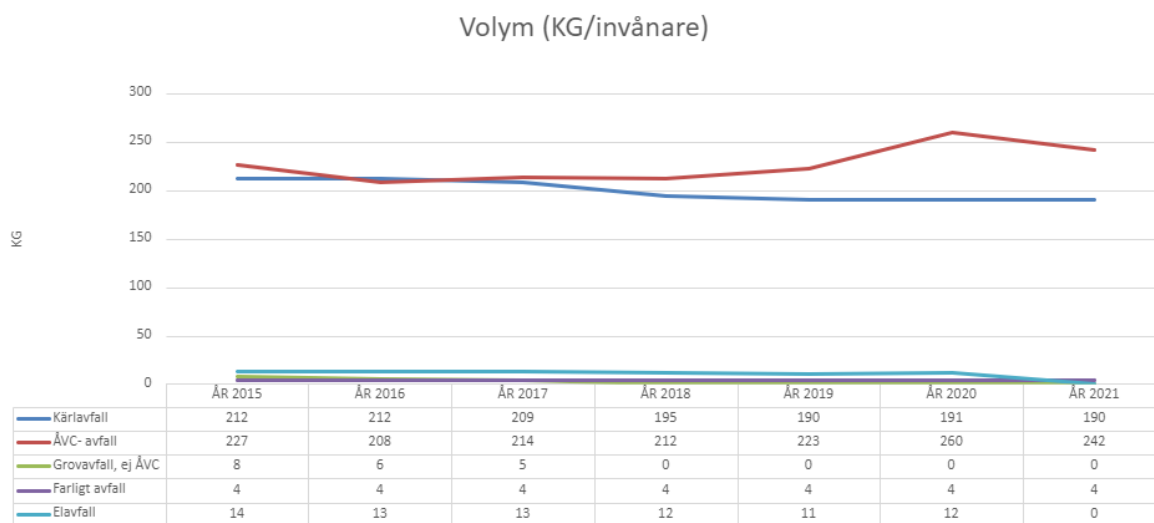
Återkoppling från *delegaten* till Tekniska nämnden saknas i ett antal beslut om kärланvisning som utförs under året. Rutin för hur kärланvisning ska dokumenteras, kontrolleras och diarieföras behöver följas upp.

Leveranskontroll och fakturagranskning visar på fortsatt behov av kontroll då några få mindre avvikelser har upptäckts. Bland annat saknades underlag till lagd beställning.

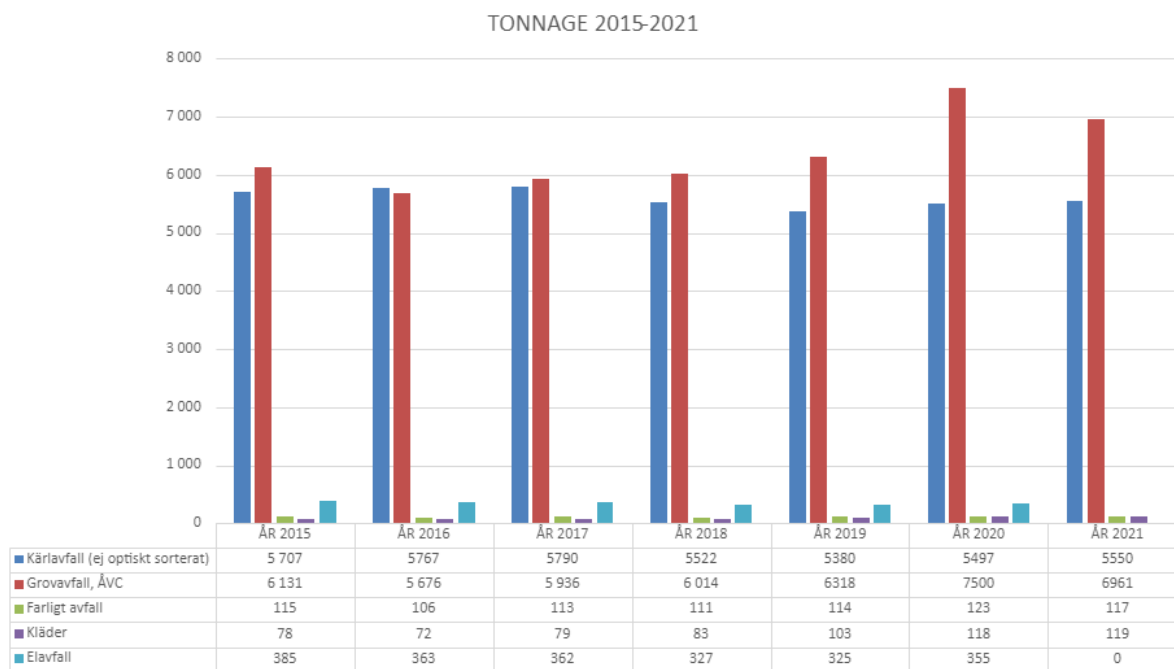
Kontrollområdet *Besiktning och kontroller* visar på fortsatt behov av uppföljning då ett stort antal vägar med komplicerad kärл - eller slamhämtning kvarstår.

Resultatet kommer att redovisas i sin helhet inom ramen för Teknik- och exploateringsenheten internkontroll. Återrapport sker till Tekniska nämnden under första kvartalet 2022 i samband med ärendet TN21/21 Redovisning av internkontroll 2021.

3. Verksamhetsmätt

Kärslavfallsmängderna har minskat under några år (191 kg/inv). De miljöstyrande effekter bedöms delvis ha påverkats av pandemin.

Mängden avlämnat avfall på Skå ÅVC fortsätter på en relativt hög nivå även under 2021. Förklaringen till de ökade grovavfallsvolymer bedöms bero på att medborgarna i större utsträckning än innan pandemin väljer att utföra ny- om och tillbyggnader på sina fastigheter. Jämfört med tex 2017 har grovavfallsvolymen ökat med 28 kg per invånare.

4. Årets resultat

Den kommunala avfallsbranschen arbetar med ett självkostnadsreglerat avgiftsuttag för sina tjänster. Självkostnadsprincipen påverkar hur redovisningen inom branschen bör hanteras. Enligt självkostnadsprincipen ska ekonomiskt överskott inom taxeekonomin inte betraktas som vinst, utan som en skuld till avgiftskollektivet. Årets överskott respektive underskott regleras mot avfallsverksamhetens balansräkning, därigenom redovisar avfallsverksamheten alltid ett nollresultat.

Avfallsverksamheten redovisar intäkter om 42,5 mnkr per 31 december och är i skattekollektivet redovisning balanserad till ett nollresultat. Årets överuttag om 8,6 mnkr balanseras i ny räkning och regleras genom avfallstaxan över en treårsperiod.

Tkr, netto	Över/underuttag*				Resultat 2021				Totalt Över/underuttag
	2018	2019	2020	Avvik	Återförd 2018	intäkt	kostnad*	Avvik	
	1 605	-1 517	-4 118	-5 635	1 605	40 845	-33 824	8 626	2 991
Summa	1 605	-1 517	-4 118	-5 635	1 605	40 845	-33 824	8 626	2 991

*Uppbokning av kostnader om 2,0 mnkr saknades i bokslutet.

BILDTEXT Under året återförs överuttag/intäkter om 1,6 mnkr. Överuttaget är en skuld till kollektivet.

Den totala balansen i avfallsverksamheten per den 31 december 2021 består av ett överuttag (skuld till kollektivet) om 3,0 mnkr. Årets överuttag kan främst förklaras av högre intäkter från kärlavfallabonnemangens grundavgifter till följd av reglerad taxa, miljöstyrande effekter och fler abonnemang än prognostiserat.

Taxa 2023

Vid reglering av avfallstaxa inför verksamhetsår 2023 bör hänsyn tas till den uppbokning om 2,0 mnkr som saknades i bokslutet.

Det totala överuttaget av avfallsabbonnenterna, efter justering av kostnader om 2,0 mnkr uppgår till 1,0 mnkr. Avfallsverksamheten har med andra ord en skuld till abonnenterna om 1,0 mnkr.

Tätare uppföljning och kommunikation mellan verksamhet och ekonomifunktion vid månadstängningar och bokslut är en förutsättning för ett rättvisande resultat.

Miljöstyrande taxa & fler abonnemang

Grundförutsättningen i taxa 2021 var ett överuttag genom en höjd avfallstaxa med 2,1 mnkr för att reglera tidigare års underskott¹.

¹ Taxa 2021 prognostiserade intäkter och 36,2 mnkr och kostnader om 34,1 mnkr.

<i>Tkr, netto</i>	Prognos Avvik Helår
Summa Externa intäkter	6 707
<i>Varav intäkter från abonnenter, Kärl - och grovavfall</i>	3 337
<i>Varav nya abonnenter, Kärl - och grovavfall</i>	1 300
<i>Varav intäkter från abonnenter, Slam</i>	837
<i>Varav återbäring (enligt avtal) Skå ÅVC, behandling</i>	1 050
<i>Varav återbäring (enligt avtal) Farligt avfall</i>	183
Summa Interna intäkter	1 718
<i>Varav internränta, justering av anläggningsregister</i>	113
<i>Varav återförd regleringpost</i>	1 605
Summa Intäkter	8 425
Summa Externa kostnader	182
<i>Varav Kärl - och grovavfall</i>	-131
<i>Varav Skå Åvc</i>	-136
<i>Varav Slam</i>	449
Summa Kostnader	182
Summa netto	8 607

* Tabellen illustrerar enbart större avvikelser mot budget.

Intäktsökning följer även av att färre abonnenter väljer att byta från större till mindre kärl än prognostiserat för 2021. Regleringen av grundpriset för det minsta kärlet som innebär att prisskillnaden mellan stort och litet kärl minskade 2021 kan vara en förklaring till att fler abonnenter fortsätter abonnera på ett större och för kommunen ett mer intäktsdrivande abonnemang.

I och med taxa 2021 blev det dyrare att göra extrabeställningar av slamtömning (även den sk 10 dagars beställningen för tank). Syftet med prisjusteringen var att styra abonnenterna mot slamtömningsschema med ett fast antal tömningar per år. Styrningen har delvis fungerat, men många abonnenter har inte hittat sin rätta tömningsfrekvens än och fortsätter därmed att göra extrabeställningar. Det resulterade i ökade intäkter på 0,8 mnkr under 2021.

Då årets överuttag främst orsakas av ökade intäkter från kärlabonnenter kan avgifterna behöva regleras för att inte skapa för stor skuld till avfallskollektivet. Kostnadsökningar p.g.a. indexuppräknningar kan också bli betydande till följd av inflation, vilket skulle minska behovet av att ändra taxan.

5. Investering

Inga investeringar har utförts inom ramen för Avfallsverksamheten under år 2021.

6. Framåtblick

Innevarande översiktsplan antogs 2018 och ska säkra en långsiktigt hållbar samhällsutveckling med inriktning mot 35 000 invånare 2030 och 40 000 invånare år 2050. En växande kommun kräver att återvinningscentraler och återvinningsstationer är dimensionerade för att ta emot ökade avfallsvolymer. Det är därför viktigt att i nya detaljplaner avsätta ytor för återvinning, vilket också slås fast i kommunens avfallsplan (ansvaret ligger på KS).

Kapaciteten vid Avfallsverksamhetens återvinningscentral på Skå bedöms fortfarande som god, men i takt med att kommunen växer ska naturligtvis möjlighet till grovavfallshantering hålla jämna steg. Skå återvinningscentral är heller inte optimerad för dagens verksamhet, så när en ny detaljplan tas för området bör ett antal åtgärder vidtas, dels bör den trafikfarliga infarten från Färentunavägen ledas om, dels bör en del byggnader rivas och byggas om.

Enligt ett regeringsbeslut från 2018 ska producenterna ta det fulla ekonomiska ansvaret för insamling av förpackningar och returpapper genom tillståndspliktiga insamlingssystem. I praktiken kommer det nya insamlingssystemen innebära att varje enskild fastighet får ytterligare insamlingskärl. Hur detta ska gå till kommer Miljödepartementet presentera mer i detalj i sommar.

Vidare har regeringen beslutat att producentansvaret för returpapper upphävs from 1 jan 2022, vilket innebär att returpapper numera ingår i det kommunala ansvaret. Det utökade ansvaret bedöms på kort sikt inte medföra några ekonomiska effekter på avfallsverksamheten eftersom entreprenören godtar att ersättas genom att få överta ägandet av returpapper.